Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kaheksas koda)

30. mai 2024*

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 93/13/EMÜ – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Artikli 1 lõige 2 – Kohaldamisala – Imperatiivsetel õigusnormidel põhinevate lepingutingimuste väljajätmine – Krediidilepingu lisa, millest müüja või teenuste osutaja on tarbijale teatanud riigisiseste õigusnormidega kooskõlla viimise eesmärgil – Artikli 3 lõige 2 – Lepingutingimus, mida ei ole eraldi läbi räägitud – Lepingu lisal tarbija allkirja puudumine – Selle lisaga vaikimisi nõustumuse eeldus – Riigisisene kohtupraktika, mis välistab sellises lisas sisalduva lepingutingimuse ebaõigluse kohtuliku kontrolli

Kohtuasjas C-176/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunalul Specializat Mureşi (Mureşi erikohus, Rumeenia) 2. märtsi 2021. aasta määrusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. märtsil 2023, menetluses

UG

versus

SC Raiffeisen Bank SA,

EUROOPA KOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: koja president N. Piçarra, kohtunikud N. Jääskinen (ettekandja) ja M. Gavalec,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Rumeenia valitsus, esindajad: R. Antonie, E. Gane ja L. Ghiță,

– Portugali valitsus, esindajad: P. Barros da Costa, A. Cunha, A. Luz ja L. Medeiros,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Boitos ja N. Ruiz García,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 1 lõiget 2.

2 Taotlus on esitatud tarbija UG ja SC Raiffeisen Bank SA vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab nende poolte vahel sõlmitud krediidilepingus sisalduvate tingimuste ebaõigluse tuvastamist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 93/13 kolmeteistkümnendas põhjenduses on märgitud:

„[E]eldatakse, et liikmesriikide [õigusnormid], millega vahetult või kaudselt määratakse kindlaks tarbijalepingute tingimused, ei sisalda ebaõiglasi tingimusi; seetõttu tundub, et käesoleva direktiiviga ei ole vaja reguleerida tingimusi, mis tulenevad kohustuslikest õigusnormidest või rahvusvahelistest konventsioonidest, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud; sõnastus „kohustuslikud [õigusnormid]“ artikli 1 lõikes 2 hõlmab ka lepinguosaliste suhtes seadusega ettenähtud korras kohaldatavaid eeskirju, kui ei ole kokku lepitud teisiti.“ [täpsustatud sõnastus]

4 Direktiivi artikli 1 lõikes 2 on ette nähtud:

„Lepingutingimused, mis põhinevad kohustuslikel [õigusnormidel] ning nende rahvusvaheliste konventsioonide sätetel või põhimõtetel, millega liikmesriigid või ühendus on ühinenud, eelkõige transpordi valdkonnas, ei kuulu käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.“

5 Direktiivi artiklis 3 on sätestatud:

„1. Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.

2. Tingimust ei loeta kunagi eraldi kokkulepituks, kui see on eelnevalt koostatud ning tarbija ei ole seetõttu saanud tingimust sisuliselt mõjutada, eriti eelnevalt koostatud tüüplepingute puhul.

Asjaolu, et tingimuse teatavad aspektid või üks konkreetne tingimus on eraldi kokku lepitud, ei välista käesoleva artikli kohaldamist lepingu ülejäänud osa suhtes, kui lepingu üldhinnangu põhjal selgub, et leping on ikkagi eelnevalt koostatud tüüpleping.

Kui müüja või teenuste osutaja väidab, et tüüptingimus on eraldi kokku lepitud, langeb selle tõendamiskohustus temale.“

Rumeenia õigus

Ebaõiglasi tingimusi käsitlev seadus

6 6. novembri 2000. aasta seaduse nr 193 ebaõiglaste tingimuste kohta müüjate või teenuste osutajate ja tarbijate vahel sõlmitud lepingutes (Legea nr. 193, privind clauzele abuzive din contractele încheiate între profesioniști și consumatori; uuesti avaldatud: *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 543, 3.8.2012; edaspidi „ebaõiglasi tingimusi käsitlev seadus“) artikli 3 lõikes 2 on ette nähtud, et muude kehtivate õigusaktide alusel ette nähtud lepingutingimused ei kuulu selle seaduse kohaldamisalasse.

OUG nr 50/2010

7 Valitsuse 9. juuni 2010. aasta erakorralise määruse nr 50 tarbijakrediidilepingute kohta (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50, privind contractele de credit pentru consumatori; *Monitorul Oficial al României*, I osa, nr 389, 11.6.2010) põhikohtuasjas kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „OUG nr 50/2010“) artiklis 37 on sätestatud:

„Muutuva intressimääraga krediidilepingute suhtes kohaldatakse järgmisi reegleid:

a) intressimäär on seotud baasmäärade: Euribor/ROBOR/LIBOR/BNRi ([Banca Națională a României (Rumeenia keskpanga)] baasintressimäär kõikumisega vastavalt krediidivaluutale, millele võlausaldaja võib lisada kogu lepingu kehtivuse ajaks fikseeritud marginaali;

b) intressimäära marginaali võib muuta ainult pärast seadusemuudatusi, mis selleks sõnaselgelt kohustab;

c) vastavalt iga krediidiasutuse ärilisele lähenemisele võib erandina punktist b vähendada marginaali ja baasmäärade väärtust;

d) lepingus peab olema sõnaselgelt märgitud intressimäära muutumise arvutamise meetod, täpsustades intressimäära muutmise sageduse ja/või tingimused intressimäära muutmiseks – kas selle tõstmiseks või alandamiseks;

e) intressimäära muutuse arvutamise meetodi elemendid ja selle väärtus tuleb avaldada võlausaldajate veebisaitidel ja kõigis võlausaldajate äriruumides.“

8 OUG nr 50/2010 artiklis 95 on ette nähtud:

„1. Juba täitmisel olevate lepingute puhul on võlausaldajad kohustatud 90 päeva jooksul alates käesoleva erakorralise määruse jõustumisest tagama, et leping viiakse selle erakorralise määruse sätetega vastavusse.

2. Juba täitmisel olevaid lepinguid muudetakse lepingu lisadega 90 päeva jooksul alates käesoleva erakorralise määruse jõustumisest.

3. Võlausaldaja peab olema võimeline tõendama, et ta ilmutas kogu vajalikku hoolt, et teavitada tarbijat lisade allkirjastamisesse puutuvas.

4. Lisades on keelatud sätestada muid täiendavaid tingimusi peale käesoleva erakorralise määrusega lubatud tingimuste. Seda, kui lisades sätestatakse muid täiendavaid tingimusi peale käesoleva erakorralise määrusega lubatud tingimuste, loetakse automaatselt tühiseks.

5. Seda, kui tarbija ei ole lõikes 2 nimetatud lisasid allkirjastanud, loetakse vaikimisi nõustumuseks.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

9 UG sõlmis 23. märtsil 2007 Raiffeisen Bankiga muutuva intressimääraga krediidilepingu summas 15 300 Šveitsi franki (CHF) (ligikaudu 16 048 eurot) (edaspidi „vaidlusalune krediidileping“). Lepingu sõlmimise ajal oli kehtiv intressimäär 5,9% aastas, kuid lepingu tingimuste kohaselt oli müüjal või teenuste osutajal võimalus muuta seda intressimäära vastavalt finantsturu arengule, teavitades krediidisaajat uuest intressimäärast üldtingimustes ette nähtud korras.

10 Raiffeisen Bank tegi 10. septembril 2010 UG-le teatavaks kõnealuse krediidilepingu lisa, et viia see vastavusse OUG nr 50/2010 nõuetega. Raiffeisen Bank andis oma teates UG-le teada, et liikmesriigi seadusandja oli teinud kohustuslikuks muudatused kõigis tarbijatega sõlmitud krediidilepingutes. Muu hulgas tuli muuta muutuva intressimäära kindlaksmääramist puudutavaid lepingutingimusi, viidates objektiivsele määrale, mis sõltub valuutast, milles laen anti, ning millele krediidiasutus lisab fikseeritud marginaali lepingu kogu kehtivusajaks. Eelotsusetaotlusest nähtub, et UG ei allkirjastanud seda lisa, mistõttu kooskõlas OUG nr 50/2010 artikli 95 lõikega 5 loeti, et ta on andnud sellele vaikimisi nõustumuse.

11 UG esitas 29. detsembril 2017 Judecătoria Sighișoarale (Sighișoara esimese astme kohus, Rumeenia) hagi, milles palus muu hulgas tuvastada, et kõnealuse krediidilepingu tingimused, mis puudutavad panga võimalust intressimäära muuta, on ebaõiglased. UG palus ka esimese astme kohtul sel põhjusel tuvastada, et kõnealused tingimused on tühised ja esitas nende alusel makstud summade tagasinõude.

12 Esimese astme kohus jättis 10. juuni 2020. aasta otsusega hagi rahuldamata eelkõige põhjendusel, et arvestades ebaõiglasi tingimusi käsitlevat seadust, millega direktiiv 93/13 Rumeenia õigusesse üle võeti, ei olnud tal lubatud analüüsida, kas käesoleva kohtuotsuse punktis 10 viidatud lisast tulenevad vaidlusaluse krediidilepingu tingimused võivad olla ebaõiglased, kuna muu hulgas põhinevad need riigisisese õigusakti, nimelt riigisisese õigusakti, OUG nr 50/2010 imperatiivsete sätetega kehtestatud kohustusel.

13 UG esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule Tribunalul Specializat Mureşile (Mureşi erikohus, Rumeenia), väites eelkõige, et OUG nr 50/2010 sätete eesmärk on üksnes tugevdada tarbijakaitset, ning et vaidlusalusesse krediidilepingusse Raiffeisen Banki teatatud lisaga sisse viidud muudatused ei olnud selle riigisisese õigusaktiga kooskõlas.

14 Raiffeisen Bank on seisukohal, et vaidlusaluses laenulepingus esialgu sisaldunud tingimus, mis käsitles intressimäära kindlaksmääramist, ei toonud enam kaasa õiguslikke tagajärgi alates 10. septembri 2010. aasta lisa jõustumise kuupäevast, kuna sel hetkel asendati see tingimus UG hagi esitamise kuupäeval kehtinud tingimusega, mille kohaselt on intressimäär nüüd seotud

kontrollitava baasmääraga, millele lisandub panga kehtestatud marginaal fikseeritud määras vastavalt OUG nr 50/2010 nõuetele. Raiffeisen Bank väidab, et ta järgis kohaldatavaid õigusnorme, rakendades asjasse puutuvaid riigisiseseid sätteid.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul tuleb küsimust, kas ta saab anda hinnangu selle kohta, kas teatavad OUG nr 50/2010 kohaldamisalasse kuuluvad lepingutingimused võivad olla ebaõiglased, analüüsida, arvestades direktiivi 93/13 ja Euroopa Kohtu asjakohast praktikat, võttes eelkõige arvesse, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada kitsalt, kuivõrd tegemist on erandiga korrast, millega kaitstakse tarbijaid ebaõiglaste lepingutingimuste eest.

16 On muidugi tõsi, et Euroopa Kohus lähtus põhimõttest, et kui liikmesriigi seadusandja kehtestas pooltele lepingutingimuse, mille sisu põhineb siduval riigisisesel õigusnormil, soovis ta seda tehes tasakaalustada kõiki selle lepingu poolte õigusi ja kohustusi, mistõttu ei saa sellise tingimuse võimalikku ebaõiglast laadi kohtulikult kontrollida. Eelotsusetaotluse esitanud kohus on siiski arvamusel, et isegi kui krediidilepingu tingimus vastab OUG nr 50/2010 artikli 37 nõuetele, ei ole tarbijal ikkagi võimalik saada ülevaadet oma kohustuste ulatusest, kuna selles sättes on üksnes ette nähtud, et muutuva intressimäära kindlaksmääramisel ei tule lähtuda mitte üksnes objektiivsest määrast, vaid ka fikseeritud marginaalist, mis vastab müüja või teenuste osutaja huvidele. Lisaks võib see objektiivne määr, mis on küll kindlaks määratud poolte tahtest sõltumata, oluliselt kõikuda. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab aga, et erinevalt keskmisest ja ettevaatlikust tarbijast võib müüja või teenuse osutaja selliseid kõikumisi ära kasutada tänu oma kogemusele ja suuremale prognoosimisvõimele.

17 Seega kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus selles, kas tarbijate kaitseks sobivate mehhanismide puudumisel saab OUG nr 50/2010 asjakohaseid sätteid pidada sellisteks, mida võidakse rakendada poolte tahtest sõltumata või mis tahes muu pooltevahelise kokkuleppe puudumisel omal algatusel. Nendel sätetel põhinevate lepingutingimuste võimaliku ebaõiglase laadi hindamine ei tohiks seega alluda kohtulikule kontrollile.

18 Selline järeldus ei ole siiski kooskõlas valdava riigisisese kohtupraktikaga, mille kohaselt ei saa lepingutingimusi, mis sisalduvad ettevõtjate poolt OUG nr 50/2010 alusel rakendatavates lisades, kohtulikult kontrollida.

19 Neil asjaoludel otsustas Tribunalul Specializat Mureş (Mureşi erikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [93/13] artikli 1 lõikes 2 sätestatut, mis on riigisisesesse õigusesse üle võetud [ebaõiglasi tingimusi käsitleva seaduse] artikli 3 lõikega 2,

koostoimes eelkõige [selle] direktiivi kaheteistkümnenda ja kolmeteistkümnenda põhjendusega,

ning võttes arvesse [OUG nr 50/2010] artikleid 80 ja 81,

tuleb tõlgendada nii, et need ei välista võimalust, et liikmesriigi kohtud kontrollivad ka kahtlusi, et ebaõiglased võivad olla lepingutingimused, mis sisalduvad nende krediidilepingute lisadokumentides, mille müüjad või teenuste osutajad on tarbijatega sõlminud enne äsja nimetatud akti jõustumist, st tingimused OUG nr 50/2010 artikli 95 kohaselt [sõlmitud lepingu lisades], kui tarbija on nende tingimustega sõnaselgelt nõustunud OUG nr 50/2010 artikli 40 lõikes 1 ette nähtud viisil või kui tuleb leida, et neile on antud „*ope legis*“ vaikimisi nõustumus OUG nr 50/2010 artikli 40 lõikes 3 ette nähtud viisil?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas eespool esitatud eeldustel ja põhikohtuasja asjaoludel on [liidu õigusega] vastuolus liikmesriigi kohtute praktika, milles on leitud, et sõnaselge nõustumus lepingu lisaga [OUG nr 50/2010] tarbijakrediidilepingute kohta artikli 40 lõikes 1 ette nähtud viisil ja [sama akti] artikli 95 alusel viib automaatselt järeldusele, et see lisa räägiti läbi ning et seega ei saa selles sisalduvate tingimuste võimalikku ebaõiglust hinnata?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

20 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud tarbijakrediidilepingus sisalduvate tingimuste ebaõiglase laadi hindamine asjaoludel, kus müüja või teenuste osutaja on neid tingimusi muutnud selleks, et tagada krediidilepingu kooskõla niisuguste riigisiseste imperatiivsete õigusnormidega, mis käsitlevad intressimäära kindlaksmääramise korda ja mille kohaselt tuleb see intressimäär asendada intressimääraga, mis on kindlaks määratud mõne nendes õigusnormides ette nähtud baasmäära alusel ja millele on lisatud fikseeritud marginaal, mille see müüja või teenuste osutaja on kehtestanud lepingu kogu kehtivusajaks.

21 Kõigepealt tuleb rõhutada, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõige 2 jätab direktiivi kohaldamisalast välja tingimused, mis põhinevad kohustuslikel õigusnormidel.

22 Lisaks, arvestades selle direktiiviga taotletavat eesmärki kaitsta tarbijaid müüja või teenuste osutajaga sõlmitud lepingutes sisalduvate ebaõiglaste tingimuste eest, tuleb artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erandit tõlgendada kitsalt (vt selle kohta 21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, punkt 37).

23 Ühelt poolt tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et väljend „põhinevad kohustuslikel […] õigusnormidel“ on väljend, mis selle direktiivi kolmeteistkümnendat põhjendust arvestades hõlmab ühtaegu nii liikmesriigi õigusnorme, mida kohaldatakse lepingupoolte suhtes nende tahtest sõltumata, kui ka neid, mis on dispositiivsed, see tähendab neid, mis kuuluvad automaatselt kohaldamisele, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti (21. detsembri 2021. aasta kohtuotsus Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Mis puudutab teiselt poolt küsimust, kas lepingutingimus „põhineb“ direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tähenduses niisugusel liikmesriigi kohustuslikul õigusnormil, siis tuleb märkida, et selle sättega kehtestatud erand on põhjendatud asjaoluga, et põhimõtteliselt on õiguspärane eeldada, et liikmesriigi seadusandja on kehtestanud tasakaalu teatavate lepingute poolte kõigi õiguste ja kohustuste vahel – tasakaalu, mida liidu seadusandja on sõnaselgelt soovinud säilitada. Lisaks ei ole asjaolu, et selline tasakaal on kehtestatud, nimetatud artikli 1 lõikes 2 osutatud väljajätu kohaldamise tingimus, vaid selle väljajätu põhjendus (6. juuli 2023. aasta kohtuotsus First Bank, C-593/22, EU:C:2023:555, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Seega ei pea eelotsusetaotluse esitanud kohus käesoleval juhtumil selleks, et hinnata, kas lepingutingimus mis põhineb OUG nr 50/2010 ühel sättel, jääb direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 alusel selle direktiivi kohaldamisalast välja, eelnevalt kontrollima, kas liikmesriigi seadusandja püüdis selle aktiga saavutada tasakaalu asjaomase lepingu poolte kõigi õiguste ja kohustuste vahel.

26 Järgmiseks nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud lepingu tingimust, mis põhineb riigisisesel imperatiivsel õigusnormil, mis ei ole selle lepingu suhtes kohaldatav või mis ei piirdu viitega mitte sellisele normile, vaid riigisisesele õigusaktile tervikuna, ei saa pidada põhinevaks riigisisese õiguse kohustuslikule sättele direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tähenduses ning seega ei saa see jääda välja selle võimaliku ebaõiglase laadi üle tehtava kohtuliku kontrolli alt (vt selle kohta 21. märtsi 2013. aasta kohtuotsus RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, punkt 30, ja 3. aprilli 2019. aasta kohtuotsus Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, punktid 35-38).

27 Seega selleks, et lepingutingimus „põhineks“ kohustuslikul õigusnormil direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tähenduses, peab see tingimus kordama asjaomase lepingu suhtes kohaldatava imperatiivse sätte normatiivset sisu viisil, mis võimaldab asuda seisukohale, et selles on konkreetselt väljendatud sama õigusnormi, mis on ette nähtud imperatiivses sättes (6. juuli 2023. aasta kohtuotsus First Bank, C-593/22, EU:C:2023:555, punkt 25).

28 Käesoleval juhul peab eelotsusetaotluse esitanud kohus andma vajaliku hinnangu, et teha kindlaks, kas põhikohtuasjas kõne all olev lepingutingimus põhineb direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 tähenduses OUG nr 50/2010 asjasse puutuvatel sätetel.

29 Euroopa Kohtule esitatud toimikust ilmnevaid asjaolusid arvestades on siiski selge, et põhikohtuasjas vaidlusaluses krediidilepingus sisalduvad lepingutingimused tulenevad OUG nr 50/2010 sätetest. Nimelt kohustasid need sätted panku viima kõigisse tarbijakrediidilepingutesse sisse teatavad muudatused. See seadusjärgne kohustus puudutas eelkõige lepingutingimusi, mis käsitlevad muutuva intressimäära kindlaksmääramise korda. Lisaks näib, et OUG nr 50/2010 võttis tarbijatelt võimaluse need muudatused heaks kiita või neist keelduda. Nimelt nägi OUG nr 50/2010 ette, et kui tarbijad ei allkirjasta panga teatatud lisa, loetakse, et nad on selle tingimustega vaikimisi nõustunud.

30 Kuigi OUG nr 50/2010 artikli 37 punkt a nägi ette, et krediidilepingute intressimäär tuleb asendada intressimääraga, mis määratakse kindlaks baasmäära ja kogu lepingu kehtivuse ajal kohaldatava fikseeritud marginaali alusel, nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust siiski, et pankadel oli olemas kaalutlusruum nii baasmäära valiku kui ka fikseeritud marginaali suuruse osas.

31 Neil asjaoludel on selge – seda peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus –, et riigisiseste õigusnormidega on kehtestatud uue muutuva intressimäära fikseerimise üldine raamistik ja uue määra fikseerimisel järgitavad tingimused, jättes samas krediidiasutustele uue määra arvutamiseks kaalutlusruumi.

32 Ent 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsuses Gómez del Moral Guasch (C-125/18, EU:C:2020:138, punktid 33–37) otsustas Euroopa Kohus, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erandit ei kohaldata lepingutingimuse suhtes, mis nägi ette, et laenu suhtes kohaldatav intressimäär põhineb ühel riigisisestes õigusnormides ette nähtud ametlikest baasmääradest, kui need õigusnormid ei näe ette selle baasmäära kohustuslikku kohaldamist, vaid jätavad pangale võimaluse määrata muutuv intressimäär kindlaks muul viisil.

33 Sellest järeldub, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõikes 2 ette nähtud erand ei ole kohaldatav olukorras, kus müüja või teenuste osutaja on tarbijakrediidilepingu tingimusi muutnud selleks, et tagada selle lepingu kooskõla riigisiseste õigusnormidega, mis on vastu võetud pärast lepingu sõlmimist, kui

need õigusnormid üksnes kehtestavad üldise raamistiku selle krediidilepingu intressimäära kindlaksmääramiseks, jättes samas müüjale või teenuste osutajale kaalutlusruumi nii selle intressi baasmäära valikul kui ka selle marginaali suuruse osas, mis võidakse nimetatud määrale lisada.

34 Viimaseks, võttes arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi, tuleb igaks juhuks märkida, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 kohaldamine on objektiivne ega sõltu näiteks teabest, mille müüja või teenuste osutaja tarbijale andis, ega sellest, kas tarbija on kohaldatavatest õigusnormidest teadlik (6. juuli 2023. aasta kohtuotsus First Bank, C-593/22, EU:C:2023:555, punkt 31).

35 Seega ei saa see, kui tarbija nõustub sõnaselgelt või vaikimisi kõnealuses lepingus tehtud muudatustega, mõjutada küsimust, kas lepingutingimused, mida need muudatused puudutavad, jäävad direktiivi 93/13 artikli 1 lõike 2 alusel selle direktiivi kohaldamisalast välja.

36 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 93/13 artikli 1 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud tarbijakrediidilepingus sisalduvate tingimuste ebaõiglase laadi hindamine asjaoludel, kus müüja või teenuste osutaja on neid tingimusi muutnud selleks, et tagada krediidilepingu kooskõla niisuguste riigisiseste imperatiivsete õigusnormidega, mis käsitlevad intressimäära kindlaksmääramise korda, kui nende normidega on kehtestatud üksnes selle krediidilepingu intressimäära kindlaksmääramise üldine raamistik, jättes samas müüjale või teenuste osutajale kaalutlusruumi nii selle intressi baasmäära valikul kui ka selle fikseeritud marginaali suuruse osas, mis võidakse nimetatud määrale lisada.

Teine küsimus

37 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud (15. juuli 2021. aasta kohtuotsus Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Euroopa Kohtu ülesanne on tuletada eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud aspektide kogumist ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õiguse aspektid, mida on vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (21. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Profi Credit Bulgaria (krediidilepingu kõrvalteenused), C-714/22, EU:C:2024:263, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Käesoleval juhtumil on põhikohtuasjas kõne all olevas lisas sisalduvad lepingutingimused eelnevalt kindlaks määranud Raiffeisen Bank ja põhikohtuasja kaebajal ei olnud võimalust neid tingimusi läbi rääkida või nende sisu kuidagi mõjutada. Eelotsusetaotlusest nähtub, et liikmesriigi valdavas kohtupraktikas on leitud, et tingimusi, mis sisalduvad lepingu lisades, mida müüjad või teenuste osutajad rakendavad OUG nr 50/2010 alusel, ei saa allutada nende võimaliku ebaõigluse üle tehtavale kohtulikule kontrollile vaatamata asjaolule, et neid tarbijaga läbi ei räägitud.

40 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 93/13 artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt ei saa muudatusi, mille müüja või teenuste osutaja on

teinud tarbijakrediidilepingu tingimustesse selleks, et tagada selle lepingu kooskõla riigisiseste õigusnormidega, mis jätab müüjale või teenuse osutajale kaalutlusruumi, allutada nende võimaliku ebaõigluse üle tehtavale kohtulikule kontrollile vaatamata asjaolule, et neid tarbijaga läbi ei räägitud.

41 Direktiivi 93/13 artikli 3 lõike 1 kohaselt saab teha kohtulikku kontrolli ainult müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud niisuguse lepingu tingimuse võimaliku ebaõigluse üle, mida ei ole eraldi läbi räägitud.

42 Selle direktiivi artikli 3 lõikes 2 on täpsustatud, et tingimust ei loeta kunagi eraldi läbirääkituks, kui müüja või teenuse osutaja on selle eelnevalt koostanud ning tarbija ei ole seetõttu saanud tingimust sisuliselt mõjutada, nagu see tüüplepingute puhul vältimatult on.

43 Ehkki põhikohtuasjas peab eelotsust taotlev kohus selleks, et teha kindlaks, kas tarbijal oli võimalus selle tingimuse sisu mõjutada, võtma arvesse kõiki asjaolusid, milles sellist tingimust tarbijale esitleti (vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, punkt 35), on Euroopa Kohus siiski juba otsustanud, et pelgalt sellise lepingu allkirjastamine – mille tarbija on müüja või teenuste osutajaga sõlminud ja milles on sätestatud, et sellega nõustub tarbija kõigi lepingutingimustega, mille müüja või teenuste osutaja on eelnevalt koostanud – ei too kaasa selle eelduse ümberlükkamist, mille kohaselt niisuguseid tingimusi ei ole eraldi läbi räägitud (24. oktoobri 2019. aasta kohtumäärus Topaz, C-211/17, EU:C:2019:906, punkt 51).

44 Euroopa Kohus on samuti otsustanud, et intressimäära käsitleva tingimuse muutmine, mis kuulub muutuva intressimääraga hüpoteeklaenulepingute uuesti läbirääkimise üldisesse poliitikasse, et viia see tingimus kooskõlla kõrgeima kohtu otsusega, võib olla märk sellest, et tarbija ei saanud selle tingimuse sisu mõjutada. Lisaks ei piisa asjaolust, et tarbija tegi enne allakirjutamist käsitsi kirjutatud märkuse selle kohta, et ta oli aru saanud sama tingimuse mehhanismist, tõendamaks, et see tingimus räägiti eraldi läbi (vt selle kohta 9. juuli 2020. aasta kohtuotsus Ibercaja Banco, C-452/18, EU:C:2020:536, punktid 36 ja 38).

45 Sellest tuleneb, et asjaolu, kas müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud krediidilepingus sisalduv tingimus on läbi räägitud, ei saa põhineda pelgal eeldusel, ilma et oleks tõendatud, et tarbijal oli tegelikult võimalus selle tingimuse üle konkreetselt läbi rääkida ja seega mõjutada selle sisu.

46 Eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb vastata teisele küsimusele, et direktiivi 93/13 artiklit 3 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt ei saa muudatusi, mille müüja või teenuste osutaja on teinud tarbijakrediidilepingu tingimustesse selleks, et tagada selle lepingu kooskõla riigisiseste õigusnormidega, mis jätab müüjale või teenuse osutajale kaalutlusruumi, allutada nende võimaliku ebaõigluse üle tehtavale kohtulikule kontrollile vaatamata asjaolule, et neid tarbijaga läbi ei räägitud.

Kohtukulud

47 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kaheksas koda) otsustab:

1. **Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 1 lõiget 2**

   tuleb tõlgendada nii, et

   sellega ei ole vastuolus tarbija ja müüja või teenuste osutaja vahel sõlmitud tarbijakrediidilepingus sisalduvate tingimuste ebaõiglase laadi hindamine asjaoludel, kus müüja või teenuste osutaja on neid tingimusi muutnud selleks, et tagada krediidilepingu kooskõla niisuguste riigisiseste imperatiivsete õigusnormidega, mis käsitlevad intressimäära kindlaksmääramise korda, kui nende normidega on kehtestatud üksnes selle krediidilepingu intressimäära kindlaksmääramise üldine raamistik, jättes samas müüjale või teenuste osutajale kaalutlusruumi nii selle intressi baasmäära valikul kui ka selle fikseeritud marginaali suuruse osas, mis võidakse nimetatud määrale lisada.

2. **Direktiivi 93/13 artiklit 3**

   tuleb tõlgendada nii, et

   sellega on vastuolus riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt ei saa muudatusi, mille müüja või teenuste osutaja on teinud tarbijakrediidilepingu tingimustesse selleks, et tagada selle lepingu kooskõla riigisiseste õigusnormidega, mis jätab müüjale või teenuse osutajale kaalutlusruumi, allutada nende võimaliku ebaõigluse üle tehtavale kohtulikule kontrollile vaatamata asjaolule, et neid tarbijaga läbi ei räägitud.

Allkirjad